

Billedlitteratur

v. Marianne Eskebæk Larsen

Cand.mag. og adjunkt i UCC. Bestyrelsesmedlem
Dansk Tegneserieråd og Copenhagen Comics

- Billeder fylder mere og mere i bøger til børn, både kvantitativt og kvalitativt
- Grænserne mellem genrer og medier opløses mere og mere, herunder tegneserier og billedbøger
- At lære at forstå billeder er ikke lige så krævende som at lære at læse tekst, da der er en sammenhæng mellem virkelighedens almindelige synsevne og billedperception
- Behov for mere fokus på visuelle læsefærdigheder?

VISUELLE LÆSEFÆRDIGHEDER

En øjenskyllestation – mere skadelig
end gavnlig?

Visuelle læsefærdigheder

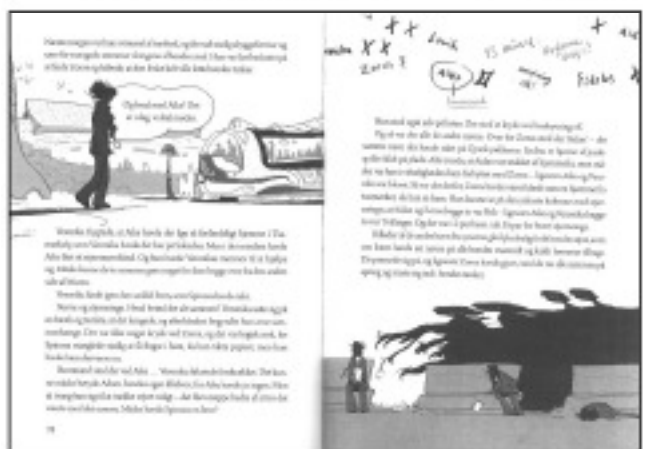
- Sammenhæng mellem billedperception og hverdagens synsevne: de former og figurer vi ser omkring os hver dag, betyder at vi allerede har visuelle erfaringer. Disse erfaringer bruger vi til at forstå billeder, når vi læser billedlitteratur
- Ufuldstændige figurer som skitser og tændstikfigurer, ser vi som hele former og mennesker. Det samme gælder tegninger, der udelader mange detaljer og ikke gengiver skygge/belysning og farve, som genstande og mennesker ser ud i virkeligheden. Vi sætter tegneseriens rammer sammen til en sammenhængende fortælling og vi giver en afbildet person krop, hvis vedkommende kun ses gengivet i halv figur.

Visuelle læsefærdigheder

- Hvis børn har svært ved særlige billedkonventioner beror det sandsynligvis på manglende kognitiv udvikling og ikke manglende medieerfaring. Fx evnen til perspektivskift
- Det kulturelle indhold i billeder er noget som skal 'læres', og som er genstand for uenighed og fortolkning. Som fx referencerne til Magritte i Stian Holes *Garmanns gade*
- Men på et basalt billedniveau kobler vi vores hverdagserfaring til den billedlitteratur vi læser, og det forklarer hvordan vi - til en vis grad - kan forstå billedlitteratur uden at være blevet undervist i det.

Gemini 1-6, Mette Finderup og Thomas Munkholt (2011-12)

Koçku karavanına gelmiş olsaydın!

»Bir Kalanaka yelcuğuna için üç günün! Bu sürenin verebileceğinden fazla...«

Koto Noma Ormanının içinden geçiyordu. Bunun tehlikeli olduğunu biliyordu fakat aceleni vardı. Yürüyerek geldiğinde Kalanaka Şehrine giden en kısa yol bunaydı.

Koto çok yorulduğu için kısa bir süre durup dinlenmeye karar verdi.

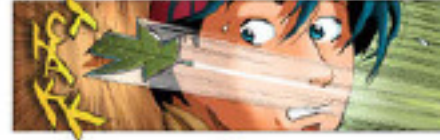

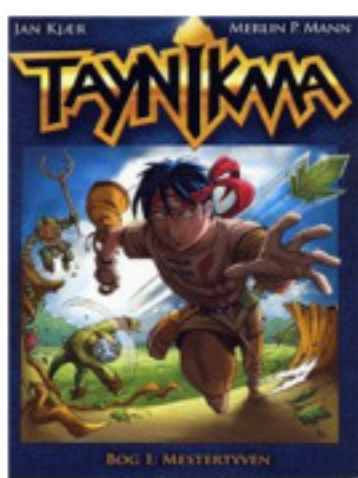
N-Ne?!

Of! Ben de canlı bir insan sanmıştım!

Bu onu çok da sıkırtmıştı. Bununla birlikte bir maske asması elverişli mi? Koto vakfı, kızlar Nomalar halkında bir çok hikaye duymuştu, ama onları gerçekten görmüş birisiyle hiç karşılaşmamıştı. Bulama gerçek olmayan kocaça hikayelerinden şüphe etmesini umdu.

Taynikma
af Jan Kjær
og Merlin
P. Mann

Kimura af Benni
Bødker og
Simon Bukhave

Jeg er William af Kim Fupz Aakeson. Illustrationer Mikkel Sommer. 2013

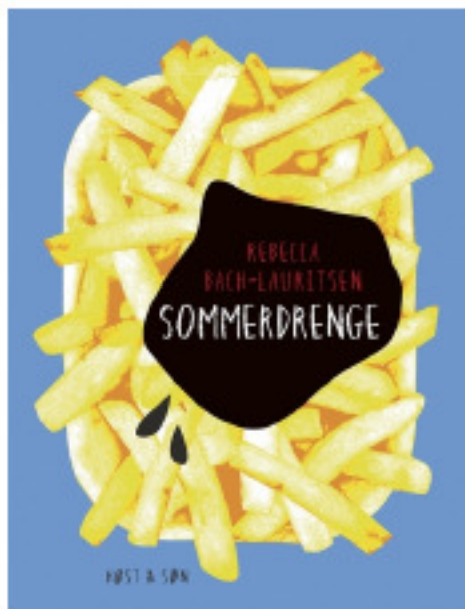
Tolkning af ansigtsudtryk. Sammenstilling

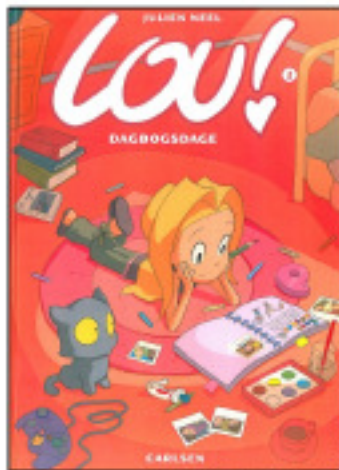

Tolkning af ansigtsudtryk. Sammenstilling

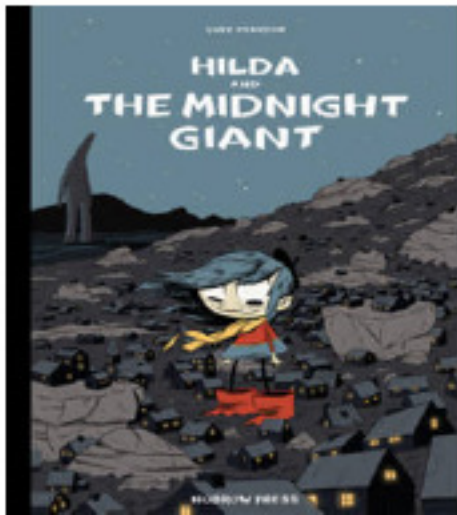
Sommerdrenge af Rebecca Bach-Lauritsen, 2013

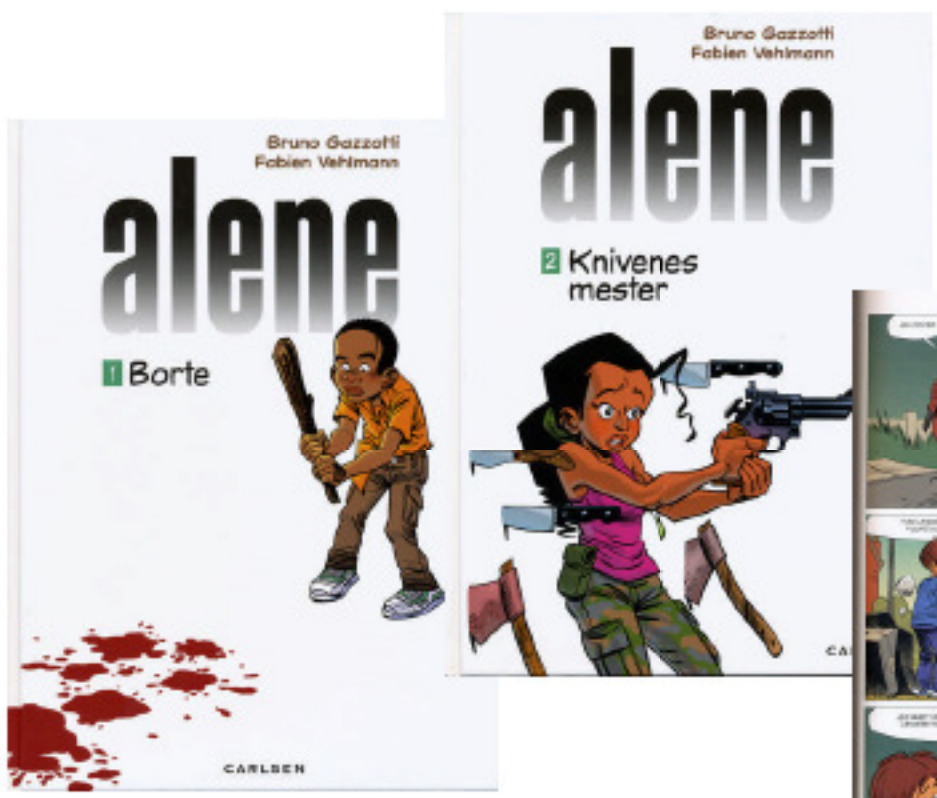

Lou!: Dagbogsdag, Julien Neel, 2012 (serie)

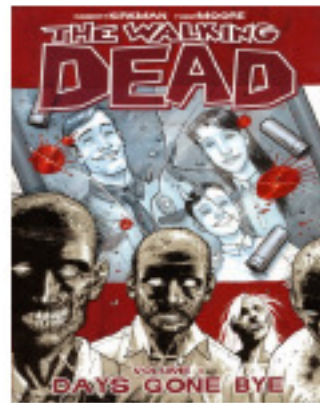

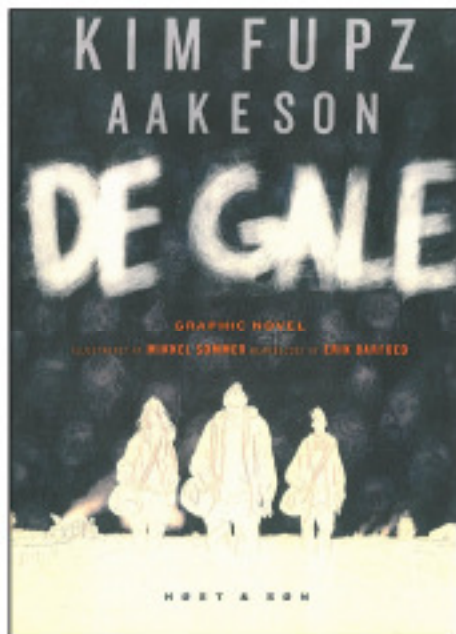

Alene af Bruno Gazzotti og Fabien Vehlmann, 2013

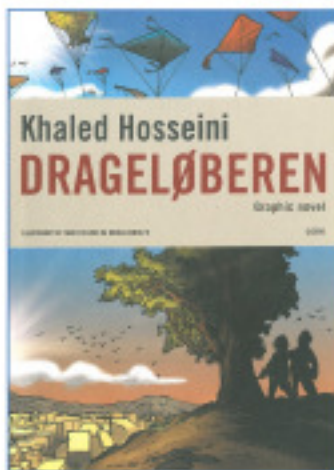

De gale, Kim Fupz Aakeson, Mikkel Sommer og Erik Barfoed, 2012

Drageløberen, Khaled Hosseini , ill: Fabio Celoni og Mirka Andolfo, 2012

Børnenes billedbog af Sabine Lemire, 2014

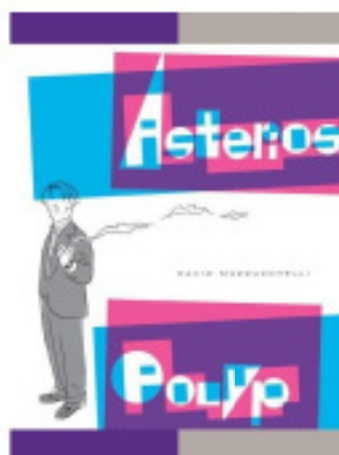

Lille kvast af Celine Fraipont og Pierre Bailly, 2014

Jule Julemand af
 Lewis Trondheim
 og Thierry
 Robin, 2010

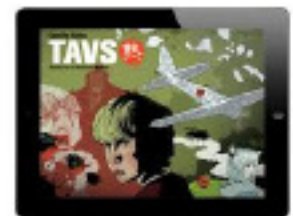

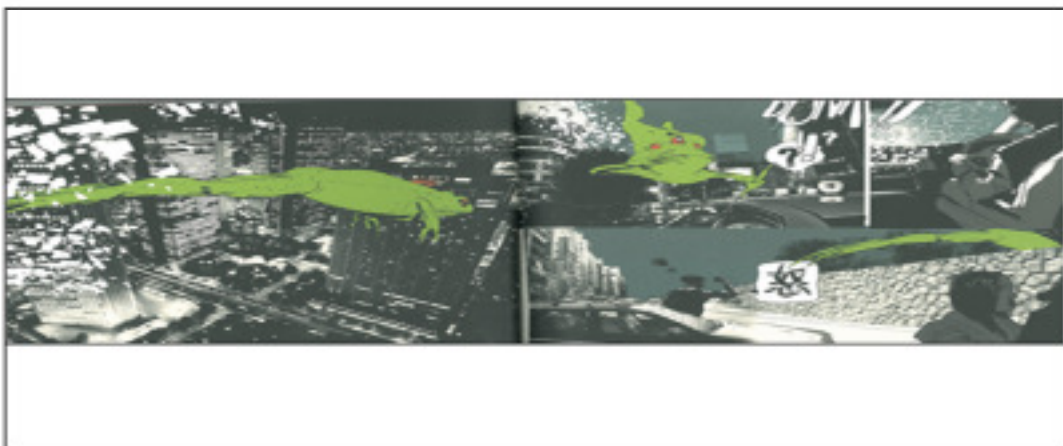
Grafiske romaner

- Ikke bundet til særlige genrer eller formater (som albums og striber og hæfter)
- Personerne 'runde' og ikke 'flade' som i klassiske albums, hæfter og striber
- Handling og personer udvikler sig – progression og afslutning
- Den kan være kort eller lang, selvbiografisk eller dokumentarisk.
- Ofte har den et mere realistisk og hverdagsligt indhold end flertallet af tegneseriealbums og -hæfter.
- Betegnelsen peger på et slægtskab med litteraturen, idet den grafiske roman har et større personligt udtryk end mange albums og hæfter. Disse indgår i en produktionsproces med mange aktører tilknyttet, der ofte ikke selv har indflydelse på slutproduktet.
- Mange grafiske romaner har kun én ophavsmand/kvinde, lig forfatteren der skriver en digtsamling eller en roman og der er tale om en afsluttet fortælling.
- Brugen af flerstemmighed og tidsspring. Eksempel: I *Maus* af Art Spiegelman skiftes der mellem Anden Verdenskrig i Europa og 80'ernes USA, og historien fortælles af faderen gennem sønnen, Art Spiegelman selv, der undervejs afdækker sin egen komplicerede relation til faderen

TAVS af Camilla Hübbe og Rasmus Preisler

Tavs, Camilla Hübbe og Rasmus Meisler, 2012

Pssst! af Anette Herzog og Katrine Clante

Min farfar var en håndværker

Det er mærkeligt at forstå, at han stod i den lille værelse og så på dem.

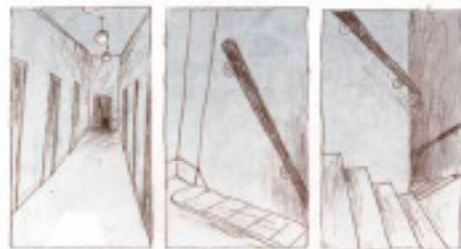
Jeg var INGENTING og har hverken følt eller mærket noget.

Men jeg tænker
alle mennesker som
hvad der sker,
altså man er død.

... men ingen
færdig er, hvor
man var, inden man
kom til verden?

I love you Danmark af Kim Fupz Aakeson og Rasmus Bregnhøi. 2012

Hvad betyder det at grænserne mellem tegneserier og billedbøger har rykket sig?

- Normalt rangerer tegneserier meget lavere end billedbøger i det kulturelle hierarki: tegneserier har været betragtet som triviallitteratur. Med fremkomsten af grafiske romaner er denne opfattelse ved at ændre sig: grafisk roman er blevet et kvalitetsstempel (med fare for at man overser ældre tegneseriers kvaliteter og misbruger varemærket til at kalde hvad som helst for en grafisk roman...). Billedbøger del af børnelitteraturen og her har man ofte betragtet billedbøger som avantgarden (jf. bl.a. Elina Druker), dvs. eksperimenterende, krævende og af høj kvalitet.
- Billedbøger og tegneserier har typisk været læst uden for skolen, dels dagtilbud og dels fritid. Med det store udbud af billedlitteratur, herunder også litteratur henvendt til større børn (fx Oscar K og Dorte Karrebæks billedbøger), er spørgsmålet, om det er ved at ændre sig: billedlitteratur er på vej ind i skolerne.

Opsummerende

- **Flere billeder** – bl.a. i bøger hvor man tidligere ville nøjes med tekst (fx *Jeg er William*, *Sommerdrengene*, *Djævelens øjne* osv.)
- **Anderledes billeder:** Læseletbøgernes layout og stil langt mere kunstnerisk end tidligere. Fotos på vej tilbage?, fx *Sommerdrengene* og *Børnenes billedbog*. Variation stilart (inspiration fra bl.a. japansk manga i *Taynikma*, *Kimura* og *Scott Pilgrim*). Flere typer streg i samme fortælling, fx *I love you Denmark*. Collagen som formprincip, fx *Psst!* og *Tavs*
- **Grænserne** mellem den illustrerede fortælling, kapitelbogen, tegneserien/grafiske roman og billedbogen mere flydende. Formaterne lader sig inspirere af hinanden. Fx letlæsningsserierne og *I love you Denmark*, *Psst!* og *Tavs*
- Lidt **flere tegneserier til børn** - som ellers har været en mangel. Fx *Lou*, *Alene* og *Hilda*. Samt ordløse tegneserier henvendt til de små læsere *Julle Julemand* og *Lille Kvast*.
- Fremkomsten af **grafiske romaner** målrettet børn/unge fx *Psst!*, *Elin under havet* m.m.

<http://dansktegneserieraad.dk/undervisning/>

På Dansk Tegneserieråds hjemmeside kan man under 'undervisning' finde links og litteraturliste til undervisningsmaterialer

